

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus
practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos
sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

à Casu XXXVII usque ad Casum LXXV. inclus. exhibens Materiam de
Restitutione, de Contractibus, de Religione & Vitiis eidem oppositis

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1752

VD18 13475452-001

Casus LXIV. De obligatione Religiosorum. De clausura. De ejectis, fugitivis,
apostatis, aut habitum deponentibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39820

CASUS LXIV.

De obligatione Religiosorum. De
clausurâ. De ejectis, fugitivis,
apostatis, aut habitum
deponentibus.

R Agula monialis præcepta Superiorum, eo quod
putet esse nimis dura vel inutilia, non observat.
1. Reformationem admittere renuit. 2. Statuta
sub peccato non obligantia negligit Superioribus in
hoc conniventibus. 3. In Novitiatu suos inuiscit
cum licentiâ solius Abbatisse. 4. Professa petis li-
centiam ab Episcopo vel Superiore Regulari. 5.
Clausuram admittere non vult, quia eam non est
professa. 6. Exit prætextu morbi, aut ad assi-
stendum matri infirma, vel allegat causam fal-
sam, vel cessante causâ non redit. 7. Puellas
& pueros. 8. Sartores, sutores ad clausuram
admittit, Confessarius & Superior ex variis cau-
sis clausuram intrant, v.g. ad suscipiendam investiti-
tionem vel professionem, ad visitationem, ad præsi-
dendum electioni. 9. Hise excusant per consuetu-
dinem. 10. Monialis per licentiâ ab Abbatisse
vel Confessario concessam. 11. Vel ex hoc, quod
clausura tantum leviter sit violata. 12. Ad clau-
suram virorum cum aliis admittitur. 13. Et quia
Superiores de eâ dimittendâ deliberant. 14. Ap-
ta sub prætextu adeundi Superiores fugit. 15. Et ad
latitandum vel liberius peccandum habitum dimittit,
vel alium superinduit. 16. Resolutio constabit ex
sequentibus.

QUÆR.

QUÆR. I. Ad quid obligetur Religiosus vi i.
 professionis ?

R. I. Obligatur ad tria vota substantialia pau-
 peratatem, castitatem, obedientiam; paupertas
 erit omne proprium, ut fuse dixi *Cas. 25*. Ca-
 stitas omnem delectationem veneream in- & exter-
 nam; obedientia obligat ad omne illud, quod
 Superior justè præcipit; præcipit autem justè om-
 nia ea, quæ in Regulis & Statutis sui Ordinis con-
 tinentur, vel ad eorum, votorumque meliorem
 observantiam conducunt, dummodo non sint ex-
 hibentia, & ab instituto Ordinis planè aliena;
 licet quamvis continua carnis abstinencia, vestium
 prolixitas, disciplinæ aliæque corporis maceratio-
 nes tutiorem fortè reddant castitatem, propterea
 tamen non possunt continuò præcipi, sed solùm
 in tempus, & moderatè, aut in pœnam, vel
 in casu, quando alia media ad domandam carnem
 non suppetunt. Superior nunquam censetur vel-
 le obligare sub culpa, nisi ex verbis, vel modo
 præcipiendi id colligi possit, ut si dicat: Præci-
 pi in virtute S. Obedientiæ, in nomine JESU
 Christi, quantum possum, &c. tunc in materia
 gravi non obedire erit mortale; secùs, tantum
 veniale, *Sancti. l. 6. mor. c. 4. num. 70*. In du-
 bium, an præceptum sit justum, utile vel hone-
 stum, præsumptio stat pro Superiore, utpote cu-
 jus potestas præceptiva est in possessione, idque
 spectat bonum commune; & dato, quòd Superi-
 or errat, tamen subditus obediendo non carebit
 suo merito. Sed quid, si Superiores velint re-
 formationem inducere, vel regulam ad primæ-
 rum rigorem revocare, an subditi teneantur obe-
 dere, maximè ii, qui professi sunt ante ejus re-
 formationem? R. I. Si primævus rigor est miti-
 ga-

gatus ex privilegio Apostolico, decreto Ordinis, vel ex rationabili consuetudine remittente v. g. vigilias nocturnas, continua cilicia, abstinentiam perpetuam à carnibus, &c. tuncii, qui ejusmodi rigorem professi non sunt, non tenentur eum admittere; quia ex consensu superiorum, vel ex rationabili consuetudine est abrogatus. *2.* Si relaxatio inducta est ex negligentia Superiorum, tendatque in destructionem disciplinae, scandala aut votorum substantialium violationem, tenentur omnes etiam ante reformationem professi eam admittere; quia ejusmodi consuetudo utpote irrationabilis non jus, sed corruptelam induxit; attamen novus ille rigor non debet esse nimius, & multum à moderatâ observantiâ alienus: quia perfectio hominis religiosi non consistit in summo rigore, & vitæ austeritate, quàm multi sine corporis & animæ, ac etiam desperationis periculo fere non possent, sed in perfectione amoris Dei, ad quem etiam in Ordine mitigatiore sufficientia media esse queunt, & antecedenter professi hunc rigorem in Novitiatu non sunt experti, neque præsumi possunt ad illum in professione se obligare voluisse, *Eng. l. 1. decret. 1. 2. numer. 124. Fagn. in c. recolentes de Stat. Monach. à numer. 5. Zæf. l. 3. t. 35. numer. 9. Pyrrhing. ibid. num. 14. Schmalzgrüb. ibid. num. 78.* ubi dicit ad inducendum novum rigorem requiri consensum majoris partis Capituli. At nunquid etiam Moniales tenentur suis Priorissis & Abbatissis obedire in iis quæ sunt Ordinis & statutorum? *2. affirm.* nam quamvis Abbatissæ & Priorissæ non habeant nec habere possint jurisdictionem spirituales super moniales, ha-

ent tamen super illas potestatem dominativam & domesticam similem illi quam habet pater in filios mater familias in domesticos ut docet *S. Thom in dist. 19. q. 1. a. 1. quæstunc. 3. & 4* & Theologi communiter: & ideo tenentur moniales sub gravi peccato suis Abbatissis & Priorissis obedire in materiâ gravi, sicut filii parentibus ob similem rationem. nequeunt tamen Abbatissæ suis aliquid accipere sub pœnâ excommunicationis, aut alterius censuræ ob defectum jurisdictionis spiritalis.

2. Altera obligatio Religiosi est ad servandas 3. Ordinis sui constitutiones & regulas, quæ si sint præceptivæ, obligant juxta qualitatem materiæ præcipite, vel læviter, si purum contineant monitionem, vel sint purè directivæ, per se loquendo, non est peccatum eis contravenire. Dico: per se loquendo; nam per accidens ordinariè erit veniale ex affectu tepiditatis, acediæ, otiositatis; etiam mortale, si adsit contemptus Regulæ, vel Superioris, *D. Th. 2. 2. q. 186. a 10.* Imò communis est sententia, quòd mortaliter peccet, qui nullum habet perfectionis studium, aut ex consuetudine, vel levitate quaslibet regulas vel præcepta de se non obligantia infringit; quia ordinariè adest contemptus virtualis, grave damnum disciplinæ, vel scandalum; quia alii ejus exemplum ad idem faciendum pertrahuntur, vel facit se Ordini & Superioribus onerosum, aut Ordine indignum, *Suar. Laym. l. 4. c. 5. c. 9. num. 9.* Ratio à priori est, quia omnis Religiosus tenetur ad mortali tendere ad perfectionem seu finem suæ vocationis, idque per media à suo Ordine præscripta; atque si illa media plerùmque ex levitate

tate vel consuetudine negligat, verè non tendit ad perfectionem, imò facit se ineptum ad perfectionem sui Ordinis consequendam: sic quamvis nullum sit peccatum die festo dormire, si tamen per dormitionem me voluntariè faciam ineptum ad audiendam Missam, pecco mortaliter: ergo quamvis Regulæ de se non obligent sub peccato, si tamen per familiarem earum prævaricationem fiam ineptus ad finem vocationis, aut inferam grave damnum disciplinæ, vel scandalum communitati, pecco mortaliter: quod à potiori locum habet, si negligentur ea, quæ ad finem perfectionis religiosæ magis sunt necessaria, v.g. meditatio, examen conscientiæ, occupatio temporis, lectio spiritualis, aut si quis vanis otiosisque rebus animum occupando se ad ejusmodi exercitia, vel aliàs Ordinis functiones continuò reddat ineptum. Vid. etiam quæ dixi *Cas. 10. num. 5. & seqq.*

Maxima quoque hic est obligatio Superiorum, qui connivendo etiam in levioribus, facilè peccare possunt mortaliter, ubi subditi forsitan non peccant nisi venialiter, ut, si ex timore vel respectu humano, ex desidiâ, aut quia in iisdem & ipsi culpabiles sunt, non corrigunt eos, qui v.g. silentium liberiùs frangunt, otio torpent, segniùs ad Ecclesiam accurrunt, curiositatibus vacant, potum vel cibum extra horarium sectantur &c. hæc enim & similia si frequenter & impunè fiant, & non cum effectu & conatu debito præpediantur, paulatim totam disciplinam regularem convellunt, aut saltem notabile damnum non solum præsentem, sed & pro futuro inferunt; ubi verò est grave damnum, ubi est & gravis culpa in eo, qui illud ex officio impedire debebat *Dian. de Dm. reg.*

reg. R. 38. Pelliz. Lezan. Sanck. in dec. l. 1. c. 6
num. 19.

QUÆR. II Quid circa clausuram monia-
lium?

38. Tenenda esse sequentia: 1 Clausuram se- 4.
verissime præcipit Pius V, Bonif. VII. *Trid. sess. 25.*
reg. c. 5. Greg. VIII, Paulus V. quorum decre-
ta innovavit Alex. VIII. præcepitque sub pœnâ nul-
latis, neimposterum ad habitum Regularem admit-
tantur Novitiæ, vel jam in probationis anno existen-
tium professiones excipiantur, nisi monasterium, in
quo vestiri, vel profiteri cupiunt, amplexum sit, &
ut antissimè observet clausuram juxta normam, quam
superius relati Pontifices præscripserunt. Et quam-
vis hæc decreta in diœcesi Colonensi 30. Aprilis
1690. de mandato Archi Episcopi Josephi Clem.
publicata sint, nondum tamen planè ad praxin
ob monasteriorum paupertatem deduci po-
terunt. In iisdem decretis statuitur, ut monia-
liæ (intellige professæ, nam Novitiæ in odiosis &
venialibus non veniunt nomine monialium) sine
licentiâ in scriptis obtentâ clausuram egrediens,
si Superior sine justa causâ licentiam concedens,
et omnes, qui eam sic egressam recipiunt, vel
comitantur, incurrant excommunicationem ma-
ximam Papæ reservatam ipso facto sine ulteriore de-
claratione; Superior insuper fit inhabilis ad omnes
negotios & officia; posse tamen ab hac excom-
municatione, si occulta sit, absolvi Episco-
pum, docet *Delbene de imm. c. 19. dub. 22. num.*
1. quia *Trid. sess. 24. c. 6. de reform.* concedit
Episcopo omnes casus occultos; imò possunt Re-
gulari privilegiati toties quoties absolvi
ab hac excommunicatione etiam publicâ; quia
habent privilegium absolvendi ab omnibus Papæ
ex-

extra Bullam Cœnæ reservatis, *Leur. l. 3. tit. 35. q. 918.*

5. 2. Licentiam egrediendi dare potest solus Episcopus non tantum monialibus subditis, sed etiam exemptis, ut in terminis habet Constitutio Pii V. circa Pastoralis apud *Reiffenst. l. 3. t. 35. num. 37.* & ibid. *Fyrrh. num. 37. Leur. q. 916. Barbos. de potes. Episc. alleg. 102. à num. 5.* ubi docet, moniales etiam exemptas quoad clausuram subesse Episcopo, ab eoque visitari, ad clausuram cogi, & Superiores sine interventu Episcopi exitum concedentes tanquam clausuræ violatores ab Episcopo puniri posse, prout declaravit S. Congregatio apud *Hiac donatum to. 1. t. 3. q. 1.* quod quidem de jure verum est, sed non ex toto in praxi receptum; videmus enim passim Regulares exemptos Monialibus sibi subjectis licentiam egrediendi concedere, Episcopo non requisito.
6. 3. Episcopus autoritate Apostolica potest Monialibus etiam exemptis strictam clausuram præcipere, etiam si eam expressè non sint professæ; quia id est conforme primæ earum regulæ, & necessarium ad votorum observantiam, idèque indirectè includitur in Professione, quam emisserunt, *D. Th. Quodl. 10. a. 10. Delbene dub. 3. §. 1. Leur. q. 913. La Croix l. 4. num. 68.* quare Superiores à professuris vel etiam investitiendis meritò exigunt, ut se in scriptis obligent ad acceptandam clausuram, reformationem, strictiorem Regularum observantiam, &c. *Less. in auct. V. Religiosus.*
7. 4. Causa exitûs debet esse gravissima, ut flagrans incendium, pestis, epidimia, lepra, vel similis morbus contagiosus, aut alia causa æque

gravis vel gravior, ut inundatio, incurfus hominum, præsertim hæreticorum, vel infidelium, non sufficere, quòd monialis laboret gravi morbo, à quo in Monasterio curari non possit, docent *Suar. Lav. Pyrrh. num. 34. & ibid. Schmalzgrub. l. 3. c. 35. Reiffenst. num. 32. Douaius to. 4. q. 2. Leur. q. 915.* quia defendere se contra morbum est juris naturalis, & leges humanæ non obligant cum periculo vitæ; unde sæpè videmus à doctis & piis Episcopis monialibus balnea permitti. Causa invisendi amicos, vel assistendi matri infirmæ non subsistit, nisi fortè raro casu excuset consuetudo legitimè introducta, & ad decem saltem annos continuata. Licentia dolo, metu, vel per falsam causam ob-
 tenta, irrita est, & monialem non excusat. Imò *Schmalzgr. num. 108. Leur. q. 917. num. 2.* cum hoc docent, monialem prædictas pœnas incur-
 re, si legitimè egressa cessante egressus causâ
 non moretur.

Idem Trid, sub eâdem excommunicatione 8.
 non quidem per Trid. sed ex stylo curiæ reserva-
 (teste *Schmalzgr. num. 126.*) prohibet, ne
 claustram monialium sine licentiâ in scriptis
 tenentâ ulla persona ad alliciendum, vel ad car-
 cerem peccandum apta, sive mas, sive fœmina,
 admittatur. Attamen puellas educationis causâ
 ab anno septimo ad vigesimum quintum cum
 consensu Superiorum ad locum à dormitorio
 monialium separatum admitti posse, declaravit
 Congreg. apud Quarantum in *Summâ Bullarij.*
Monasteria monialium. Qualiter conjugatæ,
 viduæ & ancillæ sæculares admitti possint, vid.
 X
 apud

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. II.

apud *Sanch. sup. Barbos. num. 61.* praxis & consuetudo hic maximè sunt attendenda.

9. 6. Causa ingressûs debet esse gravis & necessaria, ut si organum, horologium, ædificium sint reparanda; si agræ vena est secanda, si vestis à sartore est metienda, quod alii dicunt in ostio clausuræ fieri debere; tutor ex antiquis calceis mensuram sumere potest. Confessarius Regularis licitè ingreditur, & pro majori decencia cum socio, quoties monialis ægra etiam ex mera devotione confiteri vel communicare petit, ut declaravit S. Congreg. apud *Delbene d. 41. num. 15.* Imò Confessarium diebus saltem Festis, & Dominicis in infirmariâ mulierum ex concessione Leon. X. celebrare posse, ut agra Missam audiat, docent *Barb. num. 4. Rodrig. 10. 1. 9. 47. a. 4. Miranda de Sanctim. q. 2. a. 18.* ubi probat hoc privilegium nullibi esse revocatum.

De cætero nec ipse Episcopus aut Superiores clausuram ingredi possunt, præterquam in casibus necessariis, qualis censetur causa visitationis, *Sanch. num. 54. Barb. num. 45.* ita tamen, ut sint comitati duobus vel tribus sociis Religiosis. Inter causas autem justas non reputatur vestire Novitias, vel suscipere Professiones, idque decisum esse à S. Congreg. docet *Barb. l. 1. juris Eccl. c. 44. num. 151.* similiter non licet ingredi ex causâ præsidendi electioni, *Trid. c. 7.*

10. 7. Certum est consuetudinem saltem decem annis continuatam contra clausuram quodammodo & ingressum prævalere posse, cum sit jure humano introducta, *Reiffenst. num. 66.* & experientia constat, quod multis in locis, inquit Sylvius p. 1. *V. Clausura Cas. V. voveatur & servetur à monialibus bona clausura, etiamsi ea non servetur*

omni rigore, qui est in Italiâ, sed modificata
iuxta personarum, locorum & temporum necessitates.

Nec opus videtur tanto rigore, ubi non sunt tan-
ta seductionum pericula; si verò clausura adeò
laxaretur, ut castitas non esset satis tuta, & ver-
geret in destructionem Religiosæ disciplinæ, con-
suetudo fieret irrationabilis, & per Superiores om-
niò tollenda, idque tremendis verbis Episcopis
mandat *Trid. c. 5.*

8. Licentiam ingrediendi clausuram monialium
Episcopo subjectarum dat Episcopus, ad Mona- 11.
stia exempta dat Superior Regularis, *Barb. nu.*
10. Reiffenst. num. 57. ubi pro hoc adducit decla-
rationem Cardin. & qui potest aliis dare licentiam,
ex eadem causâ etiam sibi dare potest. Abbatissa
hanc licentiam dare non potest, nisi in repentinâ
necessitate Medico, Confessario, chirurgo, opi-
cei, &c. tum ex consuetudine, tum ex tacito
Episcopi consensu, DD. cit.

9. Finitâ causâ statim redeundum est, exigui- 12.
us trahere moram urbanitatis vel etiam curiosita-
tis gratiâ, vel nullum, vel tantum veniale pecca-
tum est; datur enim hîc parvitas materiæ, sicut
si quis tantum unum alterumve pedem clausuræ
transierat, & statim recedat; *Sanch. Rodrig. l. c. La*
Croix n. 84. Reiffenst. n. 65.

QUÆR III. Quid circa clausuram viro- 13.
rum?

10. Seqq. 1. Pius V. Greg. XIII. severè pro-
hibuerunt, ne ullæ mulieres, quæ peccato coo-
perari possunt, ad clausuram virorum admittan-
tur, exceptis Reginis, Ducissis & Fundatricibus
earumque pedissequis, *Rodrig. Pelliz. Laym c.*
12. num. 5. La Croix num. 87. testatur, etiam Co-
munitas in Germaniâ admitti, & clausurâ semel

apertâ non tantùm pedissequas, sed & qualvis alias.

2. Ingredientes ipso facto incurrunt excommunicationem Papæ reservatam, uti & Religiosi admittentes, qui insuper incurrunt suspensionem à Divinis, privationem officiorum, & inhabilitatem ad ea, *Delbene d. 79.* In Processionibus, Vigiliis, Missis, Concionibus, &c. si ita consuetudo habeat, quævis mulieres cum populo clausuram intrare possunt, dummodo arceantur ab officinis internis,

3. *Rodrig. sup. Enge. Schmalzgr. Laym. sup. Pyrrh. num. 43.* docent prohibitionem Pii V. tantùm comprehendere mulieres ingredients sub prætextu privilegii Apostolici. Econtrâ *Nav. Pelliz. Donat. Suar. 10. 4. de Rél. t. 8. l. 1. c. 7. num. 9. Reiffenstul. num. 73.* probabilis docent, omnes mulieres etiam sine prætextu privilegii intrantes, vel eas admittentes, peccare mortaliter, & incurrere excommunicationem; ita enim habet Declaratio Pii V. inserta Bullario Cherub. *Declaramus fuisse & esse mentem & intentionem nostram, quòd prædicta litera non solum comprehendant mulieres habere præcedentes facultatem & indulta ingrediendi Monasteria, sed etiam mulieres quascunque alias in genere & in specie.* Nec obstat, quòd hæc Declaratio hic fortè non sit promulgata; nam declarationes non sunt necessariò promulgandæ, quia non afferunt novam legem, sed explicant antiquam, quæ jam promulgata est. Melius dicit *Laym. num. 4.* illam declarationem in Germania non esse in tanto rigore receptam, & consuetudinem rationabili contra clausuram prævalere posse, dixi supra.

QUÆR.

QUÆR. IV. Quid circa Religiosos ejectos, fugitivos, Apostatas, & habitum dimittentes?

Re. I. Quamvis olim ob varias causas Professus expelli potuerit, hodie tamen nullus ejici potest, nisi sit verè incorrigibilis, hoc est, super delicto gravi, publico & scandaloso ter monitus & punitus, ac unius anni spatio in carcere in jejuniis & pœnitentia probatus; demùm *ab ipso generali tantùm de consilio & consensu sex Patrum... in Capitulo generali eligendorum plenè probatis causis expulsionis* condemnatus fuerit, uti declaravit S. Congregatio jussu Urbani VIII, edita 21. Septembris 1628. Ejectus tenetur non tantùm ad vota substantialia, jejunia, abstinentias & alia Ordinis Statuta, sed & tenetur se corrigere, ut iterum ad Ordinem admitti possit, *Sanch. l. 1. mor. c. 9. num. 25. Donat. to. 1. t. 8. q. 52. Pyrrh. à num. 169.* De cætero benè notat Landmeter, hodie dum vix aliam ejectionem locum habere, quàm quæ fit perpetui carceris damnatione, & ita declaravit S. Congreg. 19. Junii 1773.

Re. 2. Religiosus sine licentiâ deserens Monasterium animo ad tempus vagandi, sed iterum redeundi, vocatur fugitivus; si fugiat animo nunquam redeundi, sive cum, sive absque habitu, est apostata, *Sanch. c. 8. num. 4. Pyrrh. num. 187. Donat. t. 6. q. 2. Reissenst. à num. 144.* Et quamvis de jure communi fugitivus vel apostata excommunicationem non incurrant, nisi habitum dimiserint, *Sanch. num. 11. Donat. q. 6.* attamen in plerisque Ordinibus, & in specie in S. Ordine nostro Præmonstrat. *Dist. 3. c. 9. num. 1.* Apostata etiam non dimisso habitu

habetur ut excommunicatus, à quâ pœnâ num.
19. eximitur fugitivus; inter fugitivos reputan-
tur, qui à Conventibus recedunt etiam prætextu
Superiores adeundi, nisi obtentâ ab iisdem in
scriptis licentiâ, aut docere possint se injustè ver-
atos licentiam petiisse, & non impetrâsse, *Trid.*
sess. 25. c. 4. de Reg. Sixtus V. in Const. ad Ro-
manum.

16. R. III. Omnes Religiosi non fugitivi, qui ha-
bitum temerè dimittunt, ut celent statum, &
liberiùs vagentur, peccant mortaliter, & incur-
runt excommunicationem latam à Paulo & Pio IV.
Dico, qui temerè dimittunt, ut celent statum,
& liberiùs vagentur; nam qui habitum dimittunt
in ludo vel recreatione, ut sint velociore, ut
natent, vel etiam fornicationis gratiâ, dum-
modo primariò non intendunt celare statum
suum, sed fornicari, pœnam hanc non incur-
runt. Idem à potiori tenet, si quis ex justâ
causâ, v. g. ad evitandum damnum, scanda-
lum, vel infamiam habitum dimittat; siue cau-
sâ ad horam dimittere videtur tantùm venia-
le ob parvitatem materiæ. Portare habitum
Regularem absconditum sub aliis vestibus, ita,
ut dignosci non possit, probabiliùs continetur sub
dicta prohibitione, & est per se peccatum mor-
tale; probabile tamen est non incurri censuram;
quia verba pœnalia strictè interpretanda sunt de
propriè habitum dimittente, *Sayr. Sum.*

Castrop. t. 16. d. 4.

p. 6.